

De gemeenteraadsleden van Dessel in 1975.

Dessel anno

Geen fusie!

De Vlaamse overheid wil in de toekomst twee bestuursniveaus: Vlaanderen aan de ene kant en sterke bestuurskrachtige gemeenten aan de andere kant. Voor dat laatste zijn veel gemeenten nog te klein. De Vlaamse regering hoopt dat een aantal gemeenten op 1 januari 2019 vrijwillig fusioneren en heeft daar wat voor over. Zo neemt de Vlaamse overheid per inwoner 500 euro schulden over en het schepencollege van een nieuwe fusiegemeente kan in 2019-2024 op twee extra schepenen rekenen. Er is nog niet veel animo voor de vrijwillige fusies.

De KU Leuven onderzocht welke gemeenten men best kan samenvoegen en nam de dagelijkse bewegingen van pendelaars tussen de gemeenten als uitgangspunt. Deze methode wordt ook in het buitenland gehanteerd. Kleinere gemeenten gaan dan vaker aanleunen bij grotere. Met minimaal 15.000 inwoners per gemeente wordt het aantal Vlaamse gemeenten van 308 naar 152 herleid. Dessel zou moeten fusioneren met Mol. Doe Balen er nog bij en we hebben terug de middeleeuwse voogdij Mol-Balen-Dessel.

Bijna 40 jaar geleden, op 1 januari 1977 vond de grootste fusiegolf van ons land

plaats. Het aantal Belgische gemeenten werd van 2.359 naar 596 teruggebracht. Het zag er naar uit dat Dessel, Retie en Schoonbroek (toen een gehucht van Oud-Turnhout) zouden fusioneren, maar dat is niet doorgegaan. Terwijl men nu nog rekent op vrijwillige fusies, werden de fusies van 1977 van bovenuit opgelegd. Het viel de burgemeesters van de Kempische gemeenten koud op de maag toen zij in september 1973 in de kranten moesten lezen wie met wie zou fusioneren. Provinciegouverneur Kinsbergen gooide nog olie op het vuur toen hij erop aandrong om de geplande fusies niet in de gemeenteraad te bespreken. Hugo Van Rompaey, burgemeester van Geel

deed dat wel en kreeg een berisping.

Op 4 november vergaderden 28 Kempische burgemeesters of hun afgevaardigden in Geel en onderschreven er een motie waarin zij verklaarden “zich met alle mogelijke middelen te verzetten en te verdedigen tegen naar hun inziens onverantwoorde fusievoorstellen en alle medewerking aan de uitvoering van opgedrongen fusies te weigeren; gezamenlijk de gouverneur rechtstreeks in kennis te zullen stellen van deze motie en opschorting te vragen van de consultaties totdat besluiten gekend zijn van een ernstige studie ter zake”. Een delegatie die de motie aan de gouverneur wou overhandigen, kreeg pas na veel aandringen een zeer afstandelijke griffier te spreken.

Een van de leden van die delegatie was Gust Adriaensen, schepen in Retie. Hij leidde ook het verzet tegen de geplande fusie van Retie en Dessel. In een eerste voorstel van het Ministerie van Binnenlandse Zaken van april 1972 werden Dessel en Retie ongemoeid gelaten. Daarna kregen de provincies de opdracht om een eigen voorstel uit te werken. Het Antwerpse provinciebestuur

stelde voor om Dessel, Retie en Schoonbroek te fusioneren. In een rapport van 1973 lezen we: "Beide gemeenten liggen vrij dicht bij elkaar (4,5 km). Zij kunnen dan ook samen een behoorlijke entiteit vormen. Als centrum kan Dessel voorgesteld worden voortgaande op de functionele uitrustingsgraad en de sterkere bevolkingstoename. Bij deze entiteit sluit ook de wijk Schoonbroek van Oud-Turnhout aan". Dessel telde op 31 december 1974 7.782 inwoners, Retie had er 6.824, samen goed voor een bevolking van 14.606 zielen.

Dat Dessel de kern voor de nieuwe gemeen-

**Retie blijft Retie
GEEN FUSIE**

te zou worden, verklaart allicht waarom er hier nauwelijks verzet tegen de fusie gevoerd werd. De gemeenteraad van Dessel sprak zich op 11 februari 1975 wel unaniem uit tegen het voorstel, maar maakte er verder niet veel woorden aan vuil. Dat was in Retie even anders. De verenigingen en de bewoners werden massaal gemobiliseerd. Op 12 oktober 1973 spraken vertegenwoordigers van de socio-culturele verenigingen en van de politieke fracties in de gemeen-

teraad zich unaniem uit tegen de fusie. "Retie blijft Retie? GEEN FUSIE" stond er op de affiche, die in bijna elk huis in Retie aan het venster gehangen werd. In februari 1974 werden alle argumenten tegen de fusie met Dessel in een groot artikel in "Het Nieuwsblad van Mol" op een rijtje gezet. Op 25 maart 1975 nam de gemeenteraad van Retie een officieel standpunt in en verwierp eensgezind de fusie met Dessel.

De argumenten tegen de fusie waren zowel in Dessel als in Retie ongeveer dezelfde. We zetten er een aantal op een rijtje: "Retie en Dessel zijn twee gelijkwaardige gemeenten... Terwijl Dessel geëvolueerd is naar een semi-industriële gemeente, bezit Retie een uitgesproken landelijk karakter, waarbij ook de landbouwfunctie, vergeleken met de omliggende gemeenten, nog vrij belangrijk is.... Terwijl Dessel duidelijk op Mol gericht is wat betreft ziekenhuizen, kraaminrichtingen, middelbaar onderwijs, marktbezoek, tewerkstelling, gewestelijk socio-cultureel verenigingsleven, is de gemeente Retie voor sommige aspecten vooral gericht op Turnhout, voor andere op Mol... Een fusie van Retie en Dessel zal geen oplossing brengen voor de bouw en exploitatie van ziekenhuizen, kraaminrichtingen, bejaardentehuizen, middelbaar onderwijs, huisvuilverwerking en dergelijke. Al deze grote opdrachten zullen steeds in ruimer gewestelijk verband moeten bestudeerd en

gerealiseerd worden. Samenwerking tussen beide gemeenten bijvoorbeeld in verband met de huisvuilophaling, reiniging van rioolkolken, enz. is steeds mogelijk. Hierover werden trouwens reeds besprekingen tussen de gemeenten Retie en Dessel gevoerd. Een fusie tussen gemeenten die daartoe gedwongen zijn, zonder dat hiervoor werkelijke financiële en sociale redenen bestaan, is te verwerpen. Een fusie kan enkel geleidelijk verwezenlijkt worden door voorafgaandelijke contacten en mentale voorbereiding van de bevolkingsgroepen van beide gemeenten".

De gemeenteraad van Dessel begreep dat Retie niet zo maar akkoord zou gaan met Dessel als centrum van de fusiegemeente: "daar tegenover zou Retie opwerpen dat volgens het nieuwe fusieplan Retie meer centraal is gelegen, zodat hierdoor zeker allerlei wrijvingen en moeilijkheden zouden ontstaan". En inderdaad, in een interview met Spinsel, het tijdschrift van JC Spin toonde Gust Adriaensen zich strijdlustig: "Bij een eventuele fusie tussen Retie en Dessel zou het waarschijnlijker zijn dat Retie de kerngemeente wordt. Het is immers de nieuwe gemeenteraad die daarover beslist. En vermits Schoonbroek bij Retie zou komen, zouden wij een grotere bevolking hebben en de beslissing in ons voordeel afdwingen. Er zijn ook een paar technische argumenten die in het voordeel van Retie spreken. Retie is aardrijkskundig het centrum. In Retie komen ook de voornaamste verkeerswegen samen. Bovendien heeft Dessel niet de mogelijkheid zijn gemeentehuis uit te breiden, wat voor Retie wel het geval is. Men zou dus bij een eventuele fusie en indien het administratief centrum in Dessel komt, een gans nieuw gebouw moeten optrekken. Een enorme investering dus!"

Men heeft dit probleem nooit moeten uitvechten. Op 24 april 1975 maakte de Bestendige deputatie haar advies over de fusie van gemeenten in de provincie Antwerpen over aan de minister van Binnenlandse zaken. Het werd een "ongunstig advies voor de samenvoeging van Dessel en Retie. Het behoud van Dessel en Retie wordt voorgestaan." En zo geschiedde. Dessel bleef Dessel. Retie kreeg Schoonbroek erbij en de autosnelweg E34 werd de nieuwe grens met Arendonk. Reties grondgebied ten noorden van de snelweg ging over naar Arendonk en de wijken "Laagbroek" en "Arendonkse hoek" kwamen in Retie te liggen. Als Retie nu zou kiezen voor een vrijwillige fusie tegen 2019 doen ze dat volgens de studie van de KU Leuven het beste samen met Arendonk.

Heemkundige Kring De Griffioen Dessel vzw